

บทที่ 1

บทนำ

1.1 สภาพและที่มาของปัญหา

ในระยะเวลา 59 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 ถึง พ.ศ. 2534 ของประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองไทยที่ผ่านมา นั้น รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งตามครรลองประชาธิปไตย และระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย มักจะเผชิญกับปัญหาความไร้เสถียรภาพ (instability) กล่าวคือ รัฐบาลดังกล่าว มักจะมีระยะเวลาปกครองและบริหารประเทศไม่ครบวาระ 4 ปี สาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งนั้น ปฏิเสธไม่ได้ว่ามาจากการรัฐประหาร (coup d'etat) ของกลุ่มผู้นำทางทหาร ซึ่งพุ่งเป้าไปที่ความล้มเหลว หรือความไร้สมรรถภาพของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ทั้งนี้ ก็เพื่อที่จะสร้างความชอบธรรม (legitimacy) ให้กับการกระทำของตนนั่นเอง ส่งผลให้ทั้งรัฐบาลและระบอบการปกครองประชาธิปไตยของไทยขาดความต่อเนื่อง และไม่มั่นคงตลอดมา ดังจะเห็นได้เสมอมาว่า นักการเมืองและผู้นำทางทหารต่างก็ สลับกันเข้ามากุมอำนาจทางการเมือง โดยผ่านระบอบประชาธิปไตย และระบอบเผด็จการตามลำดับ¹

อย่างไรก็ตาม ในบางช่วงระยะเวลานั้น ทั้งสองกลุ่มผู้นำดังกล่าว ก็ยังสามารถที่จะประนีประนอมในการเข้าไปมีอำนาจทางการเมืองการปกครองได้เช่นกัน ดังเห็นได้จาก ระบอบกึ่งประชาธิปไตย (semi-democratic regime) อันมีลักษณะเด่นที่นายกรัฐมนตรีมาจากข้าราชการประจำ ซึ่งก็คือ ผู้นำทางทหาร ทั้งนี้ เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 เปิดช่องเอาไว้ ส่วนคณะรัฐมนตรีส่วนใหญ่ ก็คือ นักการเมืองที่มาจากการเลือกตั้งนั่นเอง²

รัฐบาลซึ่งนำโดยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (พ.ศ. 2531-2534) ถือได้ว่าเป็นรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยคณะแรกที่เข้ามาปกครองและบริหารประเทศ ภายหลังจากที่ระบอบกึ่งประชาธิปไตยดำเนินมานานถึง 9 ปี³ ภาพโดยรวมนั้น รัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้

¹ วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวรรณ, "เสถียรภาพของระบอบประชาธิปไตยในสังคมไทย : ประเด็นที่ท้าทายความสามารถของรัฐบาลชวนหลีกภัย," ใน 11 ปี รัฐศาสตร์ มสธ. รวมบทความทางวิชาการ รัฐศาสตร์ (กรุงเทพฯ : พิมพ์อักษร, 2536), หน้า 145.

² ลิขิต ชีรวะดิน, วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535), หน้า 209-213.

³ อัจฉราพร กมุทพิสัยและสุนทรี อาสะวีย์, รวบรวมนำดับเหตุการณ์ทางการเมืองการปกครองไทย พ.ศ. 2475-2535, ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,

รับความชอบธรรมในการปกครอง จากแรงผลักดันของสังคมไทยที่ต้องการให้รัฐบาลมาจากการเลือกตั้งของประชาชน ประกอบกับในขณะนั้นสาธารณชนส่วนใหญ่เข้าใจว่า เศรษฐกิจของประเทศกำลังขยายตัวเนื่องมาจากการบริหารงานของรัฐบาล ก็มีบางส่วนส่งเสริมให้รัฐบาลสามารถดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อไปได้ด้วย นอกจากนี้ รัฐบาลยังพยายามที่จะรักษาอำนาจทางการเมืองของตนเองเอาไว้ ด้วยการสร้างและควบคุมองค์การทางการเมือง คือ พรรคการเมืองร่วมรัฐบาลขึ้นมาสนับสนุนตนเองในรัฐสภาอีกด้วย ทว่าในขณะเดียวกัน ก็มีปัจจัยหลายอย่างที่น่ามาซึ่งการลดทอนเสถียรภาพของรัฐบาลเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งภายในและระหว่างพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับกองทัพ ความขัดแย้งระหว่างนักการเมืองร่วมรัฐบาลกับข้าราชการประจำโดยเฉพาะผู้นำทางทหาร และที่สำคัญอย่างยิ่งก็คือ การทุจริตของนักการเมืองที่ดำรงตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีขณะนั้น

รัฐบาลพลเอกชาติชายดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้เพียง 2 ปี 8 เดือนก็สิ้นสุดลง เมื่อคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ(รสช.)ที่มีพลเอกสุจินดา คราประยูรเป็นผู้นำ ก่อการรัฐประหารในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 ซึ่งแน่นอนว่า ข้ออ้างส่วนหนึ่งของคณะทหารก็คือความล้มเหลวของรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทุจริตของรัฐมนตรีหลายคน และการเป็นเผด็จการทางรัฐสภาของรัฐบาล⁴ อันยังผลให้เสถียรภาพของรัฐบาลที่มาตามระบอบประชาธิปไตยและระบอบประชาธิปไตยของไทยขาดหายไปอีกครั้งหนึ่ง

ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมานั้น ยังไม่ปรากฏว่ามีงานศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเสถียรภาพของรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยไทย มากนัก งานศึกษาเท่าที่มีนั้น ก็ถือได้ว่ายังมีจุดอ่อนในการศึกษาอยู่บ้าง อาทิ ความล้มเหลวของรัฐบาลพลเรือนหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (2487-2490)ของนายชวน ทองมี⁵ ยังขาดแนวความคิดทฤษฎีที่จะนำมาสร้างกรอบการศึกษา(framework)ที่ครอบคลุมชัดเจน ดังนั้น การนำเสนอเนื้อหาจึงออกมาในลักษณะพรรณนาโวหาร(descriptive) ส่วนงานศึกษาอีกจำนวนหนึ่ง ก็มุ่งไปที่ปัญหาของพรรคการเมือง และรัฐบาลผสมแต่เพียงด้านเดียว อันได้แก่ ปัญหาด้านเสถียรภาพของรัฐบาลผสมในประเทศไทย:

สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย;มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2535), หน้า 26-31.

ในบรรดารัฐบาลที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นส.ส.รัฐบาลพลเอกชาติชายนับได้ว่าเป็นรัฐบาลที่มีอายุยืนนานที่สุด จาก รังสรรค์ ชนะพรพันธุ์, อนิจลักษณะของการเมืองไทย: เศรษฐศาสตร์วิเคราะห์ด้วยการเมือง(กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์ผู้จัดการ, 2536), หน้า 84.

⁴ลิขิต ชีรวะกิน, วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย, พิมพ์ครั้งที่ 3, หน้า 222.

⁵ชวน ทองมี, "ความล้มเหลวของรัฐบาลพลเรือนหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2487-2490)", (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520)

ศึกษาเฉพาะกรณีรัฐบาลผสมของม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมทย์ ของนายสมาน ทองศรี⁶ และ เสถียรภาพของรัฐบาลผสมของไทย:ศึกษาเปรียบเทียบรัฐบาลชุดม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมทย์(17 มีนาคม 2518-12 มกราคม 2519)กับรัฐบาลชุดม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมทย์(20 เมษายน-6 ตุลาคม 2519) ของนายถวิล เป็ลียนศรี⁷

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึง เสถียรภาพของรัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาไทย โดยพยายามที่จะรวบรวมประเด็นการ ศึกษาต่างๆจากงานศึกษาที่ผ่านมาอย่างครอบคลุมทั้งหมด อันเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะเข้าใจถึง ปัจจัยที่นำไปสู่การมีเสถียรภาพ และความไร้เสถียรภาพของรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยไทย ภายใต้กรอบความคิด(framework)ที่สร้างจากแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุด ทั้งตามแนวทางจากงานที่เคยศึกษาดังกล่าวมาแล้ว และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง แนวความคิดเรื่อง ความชอบธรรมของรัฐบาล ที่ยังไม่เคยมีผู้ใดนำมาใช้ในการศึกษาอย่างชัดเจนมากนัก ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงบริบทของสังคมไทยเป็นองค์ประกอบสำคัญ

ส่วนสาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษารัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณนั้น ก็เนื่องมา จากว่า หนึ่ง รัฐบาลดังกล่าวได้อำนาจทางการเมือง และเข้ามาปกครอง บริหารประเทศตาม ระบอบประชาธิปไตยไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี 43 คน (จากทั้งหมด 44 คน)นั้นเป็นส.ส.ที่มาจากกาเลือกตั้งของประชาชน สอง รัฐบาลชาติชายฯไร้เสถียรภาพ ทางการเมือง กล่าวคือ ดำรงอยู่ในตำแหน่งไม่ครบวาระ 4 ปี เนื่องจากถูกคณะรักษาความสงบ เรียบร้อยแห่งชาติ(รสช.)ยึดอำนาจทางการเมืองเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 สาม ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็น นักการเมืองร่วมสมัยกับผู้วิจัยและยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน ทำให้ผู้ วิจัยมีความคุ้นเคยและมีพื้นความรู้เกี่ยวกับประชากรเหล่านี้พอสมควร และ สี่ ยังไม่มีผู้ศึกษา กรณีศึกษานี้มาก่อน ดังนั้น กรณีศึกษารัฐบาลพลเอกชาติชาย จึงนับว่ามีความเหมาะสมอย่างยิ่ง ที่จะนำมาศึกษา เพื่อที่จะได้บรรลุซึ่งจุดหมายของการศึกษาดังจะกล่าวต่อไป รวมทั้ง ยังสามารถ ที่จะเข้าใจถึงปัญหาของการพัฒนาการเมืองไทยได้ในระดับหนึ่งอีกด้วย

⁶สมาน ทองศรี, "ปัญหาด้านเสถียรภาพของรัฐบาลผสมในประเทศไทย : ศึกษาเฉพาะ กรณีรัฐบาลผสมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมทย์,"(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ ปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2522)

⁷ถวิล เป็ลียนศรี,"เสถียรภาพของรัฐบาลผสมของไทย : ศึกษาเปรียบเทียบรัฐบาลชุด ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมทย์(17 มีนาคม 2518-12 มกราคม 2519)กับรัฐบาลชุดม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมทย์(20 เมษายน-6 ตุลาคม 2519),"(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ ปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2523)

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1) ผู้วิจัยมุ่งที่จะค้นหาคำตอบว่า รัฐบาลชาติชาย ชุณหะวัณ ซึ่งเข้ามาปกครองและบริหารประเทศตามระบอบประชาธิปไตยไทยนั้น สามารถสร้างเสถียรภาพให้กับตนเอง และระบอบประชาธิปไตยไทยได้หรือไม่? อย่างไร? รัฐบาลได้มาซึ่งอำนาจ ใช้อำนาจ และรักษาอำนาจทางการเมืองของตนอย่างไร? บังคับอะไรบ้างที่ทำให้รัฐบาลดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้นานถึง 2 ปี 8 เดือน? รวมทั้งบังคับอะไรที่นำมาสู่การลดทอนความชอบธรรมในการปกครองของรัฐบาล จนสูญเสียอำนาจทางการเมืองไปในที่สุด?

2) เพื่อนำปรากฏการณ์ทางการเมืองดังกล่าวมาจัดระบบระเบียบข้อมูลการศึกษา และนำเสนอภายในกรอบการศึกษาที่สร้างขึ้นจากแนวความคิดและทฤษฎี โดยเฉพาะอย่างยิ่งทฤษฎีในด้านรัฐศาสตร์

1.3 สมมุติฐานในการศึกษา

เสถียรภาพของรัฐบาลชาติชาย ชุณหะวัณ เกิดขึ้นจากปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการ คือ หนึ่ง แรงผลักดันภายในสังคมเพื่อให้มีรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง สอง ความเข้าใจของสาธารณชนว่าเศรษฐกิจของประเทศกำลังขยายตัว และ สาม ความสนับสนุนของพรรคร่วมรัฐบาลในรัฐสภา ส่วนปัจจัยที่ลดทอนเสถียรภาพของรัฐบาลก็มี 3 ประการเช่นกัน คือ หนึ่ง ความขัดแย้งภายในและระหว่างพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล สอง ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับกองทัพ และ นักการเมืองร่วมรัฐบาลกับข้าราชการประจำ โดยเฉพาะผู้นำทางทหาร และ สาม การทุจริตของนักการเมืองที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเข้าใจถึงปัจจัยที่มีผลต่อเสถียรภาพ และความไร้เสถียรภาพของรัฐบาลชาติชาย ชุณหะวัณ

2. เพื่อนำกรอบแนวความคิดและทฤษฎีทางด้านรัฐศาสตร์ มาอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองของไทยในช่วงระยะเวลาดังกล่าว อย่างเป็นระบบระเบียบ

1.5 ขอบเขตและวิธีการศึกษา

งานศึกษานี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาโดยการเก็บข้อมูลจาก 2 แหล่งใหญ่ คือ การสัมภาษณ์(interview)บุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะจากผู้ที่ตั้งรกรากอยู่ในคณะรัฐมนตรีขณะนั้น และการศึกษาจากเอกสาร(documentary research) ทั้งจากเอกสารชั้นต้น(primary sources)และเอกสารชั้นรอง(secondary sources) ทั้งนี้ โดยมีปัจจัยที่นำไปสู่เสถียรภาพและลดทอนเสถียรภาพของรัฐบาลเป็นสารัตถะแห่งการวิเคราะห์(subject of analysis) ส่วนหน่วยของการวิเคราะห์(unit of analysis) ก็คือ พฤติกรรมทางการเมืองของรัฐบาลชาติชาย ชุณหะวัณ ซึ่งปรากฏในบริบทของสังคมไทยในขณะนั้น(พ.ศ.2531-2534) เป็นจุดพิจารณาที่สำคัญ

สำหรับการนำเสนอ นั้น ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา(descriptive analysis) โดยแบ่งออกเป็น 5 บท ดังต่อไปนี้

ส่วนที่หนึ่ง : บทนำ

บทที่ 1 : บทนำ

- สภาพและที่มาของปัญหา
- วัตถุประสงค์ในการศึกษา
- สมมุติฐานในการศึกษา
- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
- ขอบเขตและวิธีการศึกษา
- นิยามศัพท์
- ข้อจำกัดของการศึกษา
- การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 2 : แนวความคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

ส่วนที่สอง : บทวิเคราะห์

บทที่ 3 : ปัจจัยที่มีผลสนับสนุนเสถียรภาพของรัฐบาล

- แรงผลักดันภายในสังคมเพื่อให้มีรัฐบาลที่มาจากทางเลือกตั้ง
- ความเข้าใจของสาธารณชนว่าเศรษฐกิจของประเทศกำลังขยายตัว
- ความสนับสนุนของพรรคร่วมรัฐบาลในรัฐสภา

บทที่ 4 : ปัจจัยที่มีผลลดทอนเสถียรภาพของรัฐบาล

- ความขัดแย้งภายในและระหว่างพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล
- ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับกองทัพ และ นักการเมืองร่วมรัฐบาลกับข้าราชการประจำ โดยเฉพาะผู้นำทางทหาร

-การทุจริตของนักการเมืองที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี
บทที่ 5 : บทสรุป

1.6 นิยามศัพท์

เสถียรภาพของรัฐบาล(stability of government) หมายถึง การที่รัฐบาลใด รัฐบาลหนึ่ง สามารถที่จะดำรงอยู่ในตำแหน่งทางการเมือง และปกครองบริหารประเทศไปได้อย่างราบรื่น ตามระยะเวลาของการดำรงตำแหน่งนั้น หากรัฐบาลใดไม่สามารถอยู่จนครบวาระการดำรงตำแหน่ง ย่อมแสดงว่า รัฐบาลชุดนั้นขาดเสถียรภาพนั่นเอง⁸

ระบบ(system) หมายถึง รูปแบบหรือลักษณะความสัมพันธ์กันระหว่างส่วนต่างๆ ภายในหน่วย

ระบบการเมือง(political system) เป็นรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบสำคัญในขอบเขตของการเมือง เช่น บังคับนำเข้า กระบวนการแปรบังคับนำเข้า บังคับนำออก และการเชื่อมโยงระหว่างบังคับนำเข้ากับบังคับนำออก ในทฤษฎีระบบ เป็นต้น

ระบอบการเมือง(political regime) คือ รูปแบบของการใช้อำนาจทางการเมืองในการปกครอง อันได้แก่ ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช ระบอบเผด็จการ ระบอบประชาธิปไตย

1.7 ข้อจำกัดของการศึกษา

ขั้นตอนในการที่จะบรรลุถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยกรอบความคิดทฤษฎีที่ชัดเจนและครอบคลุม เพื่อที่จะนำมาจัดระบบระเบียบและวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางการเมืองดังกล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยตระหนักว่า หากกรอบการศึกษาไม่สมบูรณ์แล้ว งานศึกษาชิ้นนี้ ก็คงจะไม่ต่างจากการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์เหมือนที่เคยมีมา นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังจะต้องอาศัยทักษะ ความชำนาญในการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา โดยคำนึงถึงบริบทในสังคมไทยอีกด้วย ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงพยายามที่จะอุดช่องโหว่ดังกล่าว ด้วยการพยายามที่จะสร้างกรอบการศึกษาที่ชัดเจน และครอบคลุมประเด็นการศึกษาภายใต้บริบทของสังคมไทย รวมถึง การทำความเข้าใจ ทั้งตัวกรอบการศึกษา และข้อมูลการศึกษา นอกจากนี้ ยังต้องขอคำปรึกษา ข้อเสนอแนะจากอาจารย์ และผู้ทั่วไปเพิ่มเติมอีกด้วย

⁸ รูปนวรรต วัฒนาภรณ์, "ข่าวกับเสถียรภาพของรัฐบาล," ใน 11ปีรัฐศาสตร์มสข.รวมบทความทางวิชาการรัฐศาสตร์, หน้า 133.

1.8 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง(review of related literature)

ในสภาพและที่มาของปัญหาข้างต้นนั้น ผู้วิจัยได้กล่าวถึงวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานศึกษาชิ้นนี้ไว้ไม่ละเอียดมากนัก ดังนั้น ในส่วนนี้จึงขออธิบายถึงรายละเอียดของวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งหมดอันครอบคลุมทั้งในด้านเนื้อหา(content)และรูปแบบของการวิจัย(research design) ดังนี้ คือ

1)ความล้มเหลวของรัฐบาลพลเรือนหลังสงครามโลกครั้งที่ 2(2487-2490) ของนายชวนทองมี

เนื้อหา : ศึกษาถึงปัจจัยที่นำไปสู่ความล้มเหลวของรัฐบาลพลเรือนในระบบรัฐสภาไทย โดยมุ่งเน้นไปที่ความล้มเหลวทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง กล่าวคือ รัฐบาลพลเรือนหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมทางเศรษฐกิจ และสังคมให้บรรเทาเบาบางลงได้ ทำให้ความศรัทธาในหมู่ประชาชนที่มีต่อรัฐบาลลดลงเป็นลำดับ ในอีกด้านหนึ่ง สาเหตุแห่งความไม่มั่นคงของรัฐบาลดังกล่าว ยังมาจากความขัดแย้งทางการเมืองภายในคณะรัฐบาลและกลุ่มนักการเมืองเอง จนกระทั่งไม่สามารถที่จะประสานประโยชน์และสร้างความเจริญให้แก่ประเทศชาติได้ ในสภาวะที่รัฐบาลหย่อนประสิทธิภาพที่จะคลี่คลายปัญหาทั้งหมดให้กับประชาชน จึงเกิดความไม่พอใจรัฐบาลขึ้นทั่วไป สภาพดังกล่าวเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คณะทหาร ซึ่งนำโดยพลโทผิน ชุณหะวัณ ก่อการรัฐประหารขึ้นในวันที่ 8 พฤษภาคม 2490

รูปแบบของการวิจัย : ศึกษาจากเอกสาร(document research)โดยอาศัยวิธีการศึกษาหลักกฎหมาย(legal approach)ควบคู่กันไป

ข้อสังเกต : งานศึกษาของนายชวน ทองมี มีจุดอ่อนตรงที่ไม่มีแนวความคิด และทฤษฎี ซึ่งประกอบกันเป็นกรอบการศึกษาเลย

2)ปัญหาด้านเสถียรภาพของรัฐบาลผสมในประเทศไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีรัฐบาลผสมของม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมทย์ ของนายสมาน ทองศรี

เนื้อหา : ศึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้อง หรือ มีอิทธิพลต่อเสถียรภาพของรัฐบาลผสมในประเทศไทย ซึ่งพบว่ามาจาก หนึ่ง รัฐบาลประกอบขึ้นด้วยพรรคการเมืองมากมายถึง 16 พรรค สอง การขาดความร่วมมือกันอย่างสนิทแน่นแฟ้น มีการแก่งแย่งผลประโยชน์ระหว่าง และภายในพรรคการเมืองต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา สาม วิฤตการณ์ทางการเมืองทั้งภายใน คือ การชุมนุมเรียกร้อง คัดค้าน การเดินขบวน ภัยคอมมิวนิสต์ภายในประเทศ และภายนอกอันได้แก่ ภัยคอมมิวนิสต์จากประเทศกัมพูชา เวียดนาม และลาวในขณะนั้น ปัญหาดังกล่าวได้ทำให้รัฐบาลต้องสูญเสียอำนาจทางการเมืองของตนด้วยการยุบสภาผู้แทนราษฎรในที่สุด สำหรับกรอบการ

ศึกษานั้น นายสมาน ทองศรีใช้แนวความคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง และ รัฐบาลผสมทั้งในด้านการจัดตั้ง ลักษณะปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ ที่รัฐบาลต้องเผชิญ

รูปแบบของการวิจัย : ศึกษาจากเอกสาร และการสัมภาษณ์

3)เสถียรภาพของรัฐบาลผสมของไทย : ศึกษาเปรียบเทียบรัฐบาลชุดม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมทย์ (17 มีนาคม 2518-12 มกราคม 2519)กับรัฐบาลชุดม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมทย์(20 เมษายน-6 ตุลาคม 2519)ของนายถวิล เปลี่ยนศรี

เนื้อหา : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง ปัจจัยที่นำมาซึ่งการขาดเสถียรภาพของรัฐบาลชุดม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมทย์ กับรัฐบาลชุดม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมทย์ ซึ่งนายถวิลพบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดความไร้เสถียรภาพของรัฐบาลชุดม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ก็คือ ความขัดแย้งกันอย่างรุนแรงระหว่างพรรคร่วมรัฐบาลและบทบาทของพรรคฝ่ายค้าน ส่วนของรัฐบาลชุดม.ร.ว.เสนีย์ ได้แก้การขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในพรรคร่วมรัฐบาล ส่วนปัญหาสำคัญที่ลดทอนเสถียรภาพของทั้งสองรัฐบาลเหมือนกัน ก็คือ ความกดดันจากกลุ่มการเมืองต่างๆ

รูปแบบของการวิจัย : ศึกษาจากเอกสาร และการสัมภาษณ์

จุดเด่นอย่างหนึ่งของงานชิ้นนี้ อยู่ที่การกำหนดกรอบการศึกษา ซึ่งแม้ถวิลจะยังคงใช้แนวความคิดเกี่ยวกับเสถียรภาพของรัฐบาลผสมเช่นเดียวกับงานของสมาน ทองศรี ทว่าเขาโดดเด่นตรงที่ไม่เพียงนำเสนอแต่ทฤษฎีเท่านั้น หากยังอธิบายถึงความขัดแย้งทางทฤษฎี และข้อพิจารณาทางทฤษฎีกับประสบการณ์ของความเป็นไทย กล่าวนัยหนึ่งก็คือ ถวิลได้ปรับแนวความคิด และทฤษฎีให้สอดคล้องเข้ากับบริบทของสังคมไทยในขณะนั้นนั่นเอง

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น จะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความไร้เสถียรภาพของรัฐบาลพลเรือนที่มาจาก การเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยไทยในอดีตดังกล่าวมีหลายประการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในขณะนั้น อย่างไรก็ตาม สาเหตุที่เห็นได้ชัดเจนเหมือนกันในงานทุกชิ้น ก็คือ ความขัดแย้งภายในของพรรคร่วมรัฐบาล โดยเฉพาะเรื่องการแข่งขันผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ปัจจัยต่างๆดังกล่าวส่งผลให้รัฐบาลเหล่านั้นดำรงตำแหน่งไม่ครบวาระ โดยเกิดการทำรัฐประหารของคณะนายทหาร และการยุบสภาดังกล่าวน่าจะข้างต้นแล้ว

ข้อสังเกตที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ งานศึกษาทั้ง 3 ชิ้นนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะปัจจัยที่นำมาสู่ความล้มเหลวของรัฐบาลแต่เพียงด้านเดียวเท่านั้น อีกทั้งงานศึกษาบางชิ้น ก็ยังขาดการนำแนวความคิด และทฤษฎีมาปรับใช้ในการศึกษา กล่าวคือ ไม่นำบริบทของสังคมไทยในขณะนั้นมาพิจารณาประกอบแนวความคิด และทฤษฎีไปด้วย คล้ายดังกับเชื่อมั่นว่าแนวความคิด และทฤษฎีของตะวันตก จะสามารถนำมาใช้กับประเทศไทยได้ทั้งหมด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาถึงปัจจัยสองด้าน ทั้งที่ทำให้รัฐบาลมีเสถียรภาพและไร้เสถียรภาพ โดยการใช้อุปกรณ์การ

ศึกษาจากแนวความคิดทฤษฎีตะวันตกโดยคำนึงถึงบริบทในสังคมไทยเป็นแนวทางกว้างๆใน
งานศึกษานี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย